

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Євгену Лавському

foi+request-131620-
@

Щодо розгляду звернення

Міністерство юстиції України розглянуло Ваше звернення від 21 липня 2024 року щодо правового статусу «людина», обов'язку оформити паспорт громадянина України, паспорт громадянина України для виїзду за кордон та повідомляє таке.

Щодо статусу «людина»

Статтею 3 Конституції України регламентовано, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Конституційний Суд України в своєму Рішенні від 08 червня 2022 року № 3-р(П)/2022 зазначає, що «із статті 3 Конституції України випливає обов'язок держави забезпечувати охорону та захист людської гідності. Такий обов'язок покладено на всіх суб'єктів публічної влади. Верховна Рада України, ухвалюючи закони, має гарантувати належний захист та реалізацію прав і свобод людини, що є однією з умов забезпечення людської гідності як природної цінності».

Під правовим статусом людини розуміються загальні, базові засади, за допомогою яких у Конституції та законах України визначаються основні права, свободи й обов'язки людини; гарантії їх здійснення, тобто можливість мати, володіти, користуватися і розпоряджатися економічними, політичними, соціальними та культурними цінностями й благами.

Статус людини не присвоюється публічною владою, а належить людині від народження і реалізується через суб'єктивні права, які мають природно-правовий характер, а тому є невід'ємними. Таким чином, зазначений статус не можна наділити та позбавити органами державної влади, відтак у законодавстві не визначено документ, яким підтверджується статус «людина».

Принагідно зазначаємо, що в контексті визначення правосуб'єктності людини у міжнародному праві статтею 16 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права встановлено, що «кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності».

ЦЕНТРАЛЬНИЙ
Міністерство юстиції України
№ 105504/24-Д-4066/7-1/4 від 25.07.2024
Підписувач: Барчук Олександр Анатолійович
Сертифікат 28225671052944F570400000001754050018E96E01
Дійсний з 12.09.2023 10:31:31 по 12.09.2024 10:31:31

Зазначене положення також декларується в статті 6 Загальної декларації прав людини, прийнятої Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 217А(III) від 10 грудня 1948 року.

Розділ II Конституції України визначає права, свободи і обов'язки людини і громадянина. Вказаний розділ використовує конструкції «людина», «кожен має право», «кожному гарантується», що вказує, на нашу думку, на визнання відповідних прав і свобод за будь-якою людиною, що знаходиться на території України незалежно від того, чи вона є громадянином України, іноземцем або особою без громадянства.

Зокрема, Основним Законом установлено, що усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 21); права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані (стаття 22); кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості (стаття 23); громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (стаття 24); права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (стаття 55).

Водночас Конституцією України визначені права, які належать лише громадянам України (до прикладу, статті 25, 33, 36).

Також звертаємо увагу, що статтею 92 Конституції України визначено коло питань, які визначаються чи встановлюються виключно законами України. Так, відповідно до пунктів 1, 2 частини першої цієї статті виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства.

Таким чином, права та обов'язки людини, громадянина України визначаються значною кількістю законів України у різних сферах правовідносин.

Щодо правового регулювання документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України

Правові та організаційні засади створення та функціонування Єдиного державного демографічного реєстру та видачі документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також права та обов'язки осіб, на ім'я яких видані такі документи, визначає Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» (далі – Закон).

Пунктом 1 частини першої статті 13 Закону визначено *перелік документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, до яких віднесено: паспорт громадянина України; паспорт громадянина України для виїзду за кордон; дипломатичний паспорт України; службовий паспорт України; посвідчення особи моряка; посвідчення члена екіпажу; посвідчення особи на повернення в Україну; тимчасове посвідчення громадянина України.*

Частиною першою, другою статті 21 Закону регламентовано, що паспорт громадянина України є документом, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України. *Кожен громадянин України, який досяг чотирнадцятирічного віку, зобов'язаний отримати паспорт громадянина України.*

Відповідно до статті 22 Закону паспорт громадянина України для виїзду за кордон є документом, що посвідчує особу, підтверджує громадянство України особи, на яку він оформлений, і дає право цій особі на виїзд з України і в'їзд в Україну.

Кожен громадянин України не може мати більше двох паспортів громадянина України для виїзду за кордон.

Кожен громадянин України має право на отримання паспорта громадянина України для виїзду за кордон у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Таким чином, *Законом визначено обов'язок кожного громадянина України мати паспорт громадянина України та право (не обов'язок) мати паспорт громадянина України для виїзду за кордон.*

При цьому, звертаємо увагу, що стаття 3 Закону України «Про громадянство України» визначає коло осіб, які вважаються громадянами України.

Так, громадянами України є:

1) усі громадяни колишнього СРСР, які на момент проголошення незалежності України (24 серпня 1991 року) постійно проживали на території України;

2) особи, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних чи інших ознак, які на момент набрання чинності Законом України «Про громадянство України» (13 листопада 1991 року) проживали в Україні і не були громадянами інших держав;

3) особи, які прибули в Україну на постійне проживання після 13 листопада 1991 року і яким у паспорті громадянина колишнього СРСР зразка 1974 року органами внутрішніх справ України внесено напис «громадянин України», та діти таких осіб, які прибули разом із батьками в Україну і на момент прибуття в Україну не досягли повноліття, якщо зазначені особи подали заяви про оформлення належності до громадянства України;

4) особи, які набули громадянство України відповідно до законів України та міжнародних договорів України.

Особи, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, є громадянами України з 24 серпня 1991 року, зазначені у пункті 2, – з 13 листопада 1991 року, а у пункті 3, – з моменту внесення відмітки про громадянство України.

Підстави та порядок припинення громадянства України визначено розділом III Закону України «Про громадянство України».

Разом з тим звертаємо увагу, що відповідно до статті 68 Конституції України *кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України*, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

Разом з тим інформуємо, що статтею 197 Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлено, що проживання громадян, зобов'язаних мати паспорт громадянина України, без паспорта громадянина України або за недійсним паспортом громадянина України, а також проживання громадян без реєстрації місця проживання - тягнуть за собою попередження. Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачені частиною першою цієї статті, - тягнуть за собою накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Також щодо порушених у Вашому зверненні питань документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, звертаємо увагу, що згідно з пунктом 1, підпунктами 10, 26 пункту 4 Положення про Державну міграційну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 360, центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, є Державна міграційна служба України, яка відповідно до покладених на неї завдань здійснює оформлення і видачу громадянам України документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство, тимчасово затримує та вилучає такі документи у передбачених законодавством випадках; здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Державної міграційної служби України, її територіальних органів та територіальних підрозділів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, зокрема, у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, є *Міністерство внутрішніх справ України* (абзаци другий, шостий пункту 1 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878).

Керуючись положеннями частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України, пункту 3 статті 7 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», підпунктів 32, 33 пункту 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 228, Міністерство юстиції України відповідно

до покладених на нього завдань надає роз'яснення, організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Міністерства, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства, а також стосовно актів, які ним видаються.

При цьому повідомляємо, що листи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади не є нормативно-правовими актами, вони лише мають інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Заступник Міністра

Олександр БАНЧУК

Світлана Тищенко 271 15 50

Персональні дані, вказані Вами у зверненні, захищаються та обробляються Міністерством юстиції України відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» з метою розгляду Вашого звернення згідно із законодавством.